

ÜRETİM ENDEKSİ VE KAPASİTE KULLANIM ORANI 18 AYIN EN DÜŞÜK SEVİYESİNDE

Sanayide daralma derinleşti

MERVE YİĞİTCAN

Yüksek enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan sıkı para politikası **sanayide** yavaşlamayı daha da belirginleştirirken, tüm göstergeler **sanayide** işlerin iyi gitmediğini ortaya koydu. Bu bağlamda en net veri, **sanayi** üretim endeksinden geldi. TÜİK tarafından açıklanan **Sanayi** Üretim Endeksi, ağustosta aylık bazda yüzde 1,6 azalırken, yıllık bazdaki daralma ise yüzde 5,3'e ulaştı. Toplam **sanayi** üretimindeki söz konusu yıllık daralma, deprem felaketinin yaşandığı Şubat 2023'ten bu yana görülen en yüksek oranlı düşüş olarak kayıtlara geçti. Alt kırılımlara bakıldığında da imalat **sanayi** üretim endeksinin yıllık bazda yüzde 5,4 daraldığı görülüyor. Endekste dikkat çekici bir diğer veri ise teknoloji yoğunluğuna göre üretim verisinde görüldü. Buna göre en şiddetli daralma yıllık yüzde 11,5 ile orta ve yüksek teknolojili **sanayide** hesaplandı. Aynı dönemde yüksek teknoloji üretimi yüzde 1,5; orta-düşük teknoloji üretimi yüzde 4,1; düşük teknoloji üretimi de yüzde 3,1 daraldı.

Tüm sektörlerde istihdam hacmi daraldı

Sanayinin röntgenini çeken en önemli veri setlerinden biri de **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI Raporu...** **İSO** İmalat PMI'ya göre, faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya girer-

Cirodaki büyüme enflasyonun altında

Sanayideki düşük performans ciroları eritmeye devam ediyor. TÜİK tarafından en son açıklanan ciro endeksi verisine göre, **sanayi**, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi ağustosta yıllık yüzde 41,8 artarken, aynı dönemde **sanayi** sektörü ciro endeksi yıllık yüzde 26,7 arttı. Ağustos ayında TÜFE'nin yıllık yüzde 51,97 olarak gerçekleştiği hesaba katılırsa, **sanayi** ciro endeksindeki artışın enflasyonun oldukça altında kaldığı görülüyor.

ken, ağustos ayında 47,8 olan manşet PMI, eylül ayında 44,3'e geriledi. Manşet PMI'da pandemi dönemi olan Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda düşüş kaydedilirken, yeni sipariş eksikliği ve fi-

yat artışları söz konusu düşüşte belirleyici oldu. İmalatçılar, düşük iş yüklerine bağlı olarak eylül ayında istihdam hacmini de daralttı. İstihdamda en belirgin azalış ise tekstil sektöründe yaşandı. İstihdamda üst üste sekizinci ay kaydedilen düşüş, aynı zamanda Nisan 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Rapora göre, yaklaşık altı yıldır ilk kez, takip edilen on sektörün tamamında istihdam gerileme kaydetti. **Sanayi** üretimindeki yavaşlama kapasite kullanım oranlarına da yansdı. Merkez Bankası tarafından açıklanan İmalat **Sanayi** Kapasite Kullanım Oranı (KKO), eylülde bir önceki aya göre 0,5 puan azalarak yüzde 74,9 olarak gerçekleşti. Böylece kapasite kullanım oranı son 18 ayın en düşük seviyesine indi. **Sanayide** en düşük kapasite yüzde 61,4 ile deri ve ilgili ürünlerin imalatında ölçülürken, onu yüzde 69,4 ile diğer imalatlar izledi.

HABERLER NEWS

Türkiye'nin İkinci 500 büyük sanayi kuruluşu açıklandı

Istanbul Sanayi Odası (İSO) "İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasını açıkladı. Raporda 4'ü Türkiye Hazır Beton Birliği üyesi ve bağlı kuruluşu olmak üzere hazır beton ve çimento sektöründen toplam 10 firma yer aldı.

İSO İkinci 500 araştırmasının sonuçlarına göre 2023 yılında İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 42,2 oranında artarak 695 milyar TL'den 988 milyar TL'ye çıktı.

İSO'dan yayımlanan bültende 2021 ve 2022 yıllarına göre zayıf bir performansa işaret eden bu artışta yavaşlayan küresel talep, yaşanan deprem felaketi, uzun seçim dönemi ve ardından yeni ekonomi politikaları doğrultusunda uygulanan sıkılaştırma politikalarının belirleyici olduğu belirtildi.

İSO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan arındırılarak incelendiğinde; 2023 yılında üretimden satışların yüzde 13,7 oranında gerilediği görüldü.

Üretimden satışlar baz alınarak yapılan 2023 yılı İSO İkinci 500 sıralamasına göre Biska Tekstil 2 milyar 958 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu 2 milyar 949 milyon TL ile Karel Elektronik takip ederken Küçükçalık Tekstil 2 milyar 945 milyon TL ile üçüncü oldu.

2023 yılı İSO İkinci 500 sıralamasına üretimden satışları 2 milyar 958 milyon TL ile 1 milyar 294 milyon TL arasında kalan şirketler girebildi. İSO İkinci 500'ün 2022 yılı listesinde yer alan şirketlerin üretimden satışları ise 2 milyar 54 milyon TL ile 886 milyon TL bandında gerçekleşmişti.

2023 yılında 76 yeni kuruluş İSO İkinci 500 sıralamasında yer alma başarısı gösterdi. 37 kuruluş geçen yıl İSO 500'de iken bu yıl İSO İkinci 500'e geriledi. 387 kuruluş ise son iki yılda da İSO İkinci 500 sıralamasında yer aldı.

2023 yılında İSO İkinci 500, satışlarının yanı sıra kârlılıkta da zayıf bir performans ortaya koydu. Söz konusu yılda İSO İkinci 500'ün faaliyet kârı yüzde 44,9 oranında artarak 100,4 milyar liradan 145,5 milyar liraya çıktı. Buna karşılık aynı dönemde faaliyet kârlılığı oranı yüzde 12,6 ile aynı kaldı. Benzer şekilde, faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr büyüklüğü yüzde 46'lık artışla 121,1 milyar liradan 176,8 milyar liraya ulaştı. Bu artışa rağmen FAVÖK kârlılığı sadece binde 1 puan artarak yüzde 15,3 oldu. Vergi öncesi kâr ve zarar toplamı ise yüzde 26,8 artarak 74,7 milyar liradan 94,7 milyar liraya yükseldi. Ancak satış kârlılığı oranı 1,2 puan düşüşle yüzde 9,4'ten yüzde 8,2'ye indi.

Turkey's second 500 largest industrial enterprises announced

Istanbul Chamber of Industry (ISO) has made public its "Turkey's Second 500 Largest Industrial Enterprises" research. A total of 10 companies, four of which being members and affiliates of Turkish Ready Mixed Concrete Association, from the ready mixed concrete and cement sector took place in the report.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Raporu'nda Yer Alan THBB Üyeleri ve Bağılı Kuruluşları

Sıra No	Kuruluşlar	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
42	Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayi AŞ	2.737.523.582
92	Hacıoğulları Hazır Beton Saç ve Yapı Malzemeleri San. ve Tic. AŞ	2.507.734.217
110	Bursa Beton San. ve Tic. AŞ	2.409.978.739
147	Batibeton Sanayi AŞ	2.226.384.492

İmalat PMI 54 ayın en düşüğünde

ISO Türkiye İmalat PMI eylül ayında 44,3'e gerilerken; 6 aydır aralıksız daralmaya işaret etti. Öte yandan, yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Ağustos ayında 47,8 olan manşet PMI, eylül ayında 44,3'e geriledi. Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı. Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez, aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, eylül ayında girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI raporuna göre; eylül ayında, takip edilen on sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görülürken, en hafif yavaşlama gıda ürünlerinde gerçekleşti. Girdi maliyetleri, on sektörün tamamında belirgin şekilde arttı. En yüksek oranlı artış kimyasal, plastik ve kauçuk ürünleri sektöründe gerçekleşirken, en zayıf artış ana metallerde kaydedildi. Yaklaşık altı yıldır ilk kez, takip edilen on sektörde de istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, tekstil sektöründe gerçekleşti.

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin, Eylül 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm ra-

kamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre; ağustosta 47,8 olan manşet PMI, eylül ayında sektörde sert bir yavaşlamaya işaret edecek şekilde 44,3'e geriledi. Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı.

Eylül ayında anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri dikkat çekti. Söz konusu zayıflık, yeni siparişlerde yaklaşık son dört buçuk yılın en sert düşüşüne yol açtı. Yeni ihracat siparişlerinin yeniden yavaşlamaya geçmesi, dış talepte de durgunluğa işaret etti. Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez, aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti.

Girdi ve nihai ürün stoklarında azalma devam etti

Talepteki zayıflık ve üretim gereksinimlerindeki azalış, eylül ayında imalatçıların istihdam ve satın alma faaliyetlerini de yavaşlatmalarına yol açtı. Bazı firmalar eylül ayında tam zamanlı çalışanlarının işten ayrıldığını bildirdi. Böylece istihdam hacminde Nisan 2020'den bu yana en belirgin daralma gözlemlendi. Hem girdi hem de nihai ürün stoklarında azalma devam etti.

Girdilere yönelik talebin zayıf seyri, tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifleterek teslimat sürelerinin son 9 ayda ilk kez kısalmasını sağladı. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, eylül ayında girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı. Enflasyon son üç ayın en düşük seviyesine gerilemesine rağmen belirgin seviyelerde kaldı. Buna bağlı olarak nihai ürün fiyatlarında devam eden artış oran olarak Ağustos ayındakine oldukça yakın gerçekleşti.

Istanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi: "Sektördeki yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonları itibarıyla daha da derinleştiğine işaret eden PMI verileri Türk imalatçıları için endişe verici bir tablo çizdi. Birçok firma, talepteki zayıflık ve yeni sipariş alma konusundaki yaşanan sıkıntılar nedeniyle üretim, istihdam ve satın alma faaliyetlerinin azaldığını bildirdi. Enflasyonist baskıların geçtiğimiz dönemdeki kadar şiddetli olmamasına rağmen, fiyatlarda halen belirgin düzeylerde seyreden artışlar, talep ortamının iyileşmesi açısından destekleyici olmuyor."

Üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı

Türkiye Sektörel PMI raporu, eylül ayında yeni siparişler ve üretim gereksinimlerindeki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların istihdam azalttığına işaret etti. Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Fiyatlar genel olarak artış eğilimini sürdürdü; ancak girdi talebindeki durgunluğa bağlı olarak sektörlerin çoğunda tedarik zincirleri iyileşme kaydetti. Eylül ayında, takip edilen on sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler

yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görülürken, en hafif yavaşlama gıda ürünlerinde gerçekleşti. Dış talep açısından nispeten olumlu bir görünüm ortaya çıktı ve başta gıda ürünleri olmak üzere on sektörden üçünde artış kaydedildi.

Takip edilen 10 sektörde istihdam geriledi

Toplam yeni siparişlerdeki tabloyla uyumlu olarak, üretimde de genel bir düşüş yaşandı. En sert daralma, makine ve metal ürünleri sektöründe gözlemlendi. Üretimdeki gerilemeye rağmen, yeni sipariş girişlerindeki durgunluk, birikmiş işlerdeki genel azalma eğiliminin sürmesine neden oldu. İmalatçılar, düşük iş yüklerine bağlı olarak eylül ayında istihdam hacmini daralttı. Yaklaşık altı yıldır ilk kez, takip edilen on sektörde de istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, tekstil sektöründe gerçekleşti. Satın alma faaliyetlerinde de yaygın bir zayıflama gözlemlendi. Girdilere yönelik talebin genel olarak durgun seyretmesi, eylülde tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı bir miktar hafifletti. Bunun sonucunda, birçok sektörde tedarikçilerin teslimat süreleri kısaldı. Tedarikçi performansında en belirgin iyileşme, teslim sürelerinin anket tarihindeki en yüksek oranda azaldığı ağaç ve kağıt ürünlerinde gerçekleşti. Girdi maliyetleri, on sektörün tamamında belirgin şekilde arttı. En yüksek oranlı artış kimyasal, plastik ve kauçuk ürünleri sektöründe gerçekleşirken, en zayıf artış ana metallerde kaydedildi. Girdi maliyetlerindeki yükselişe bağlı olarak tüm sektörlerde firmalar nihai ürün fiyatlarını artırdı. Elektrikli ve elektronik ürünlerde nihai ürün fiyatları enflasyonu belirgin bir şekilde hızlanarak son yedi ayın en yüksek düzeyine çıktı. Tekstil sektöründe ise artış oldukça ılımlı seyretti.

